

Eörsi nyugdíja ürügyén

UGRÓ MIKLÓS

Sajnos Eörsi István deklarálta nem olvassa lapunkat, így nem tőlünk értesül majd a személyét is érintő örömhírekről. Lehet, a pénzespostás szerez neki kellemes meglepetést, netán a bankszámláján jelenik meg nem várt nagy összeg, de az általa mérhetetlenül utált polgári kormány az anyagi juttatások terén sem feledkezik meg róla.

Eörsi a saját nyugbérében talált ürügyet arra, hogy a társadalmunkat besötétítő bolsevista maradványok árnyairól elmélkedjen (Nyugdíjam ürügyén, Népszava, 2001. február 12.), és a nyugállományú írónak sok mindenben igaza van. Kifogásom csak annyi, hogy Eörsi rossz helyre címezte ironikusan indulatos kifakadását, mert az 1998 tavasza óta működő kormány nemcsak erkölcsileg honorálja az 1956-os forradalomban és szabadságharcban való részvételt, hanem igyekszik anyagilag is.

Osztom Eörsi aggodalmát az évtizedekig meghurcolt, megalázó gondokkal küszködő forradalmárok sorsa iránt, egyúttérzek a volt elnyomók, spiclik, hóhérlégények kiváltságos helyzete miatti felháborodásával, de a harag nem a mai kormányt illeti. Amikor Eörsi arról ír, hogy „a rendszerváltozás egyelőre még nem változtatta meg nemzeti jellemünket”, vagy azon kesereg, hogy „...most is a kommunisták vannak hatalmon”, esetleg oly konklúzióra jut, hogy a régi rendszer áldozatait továbbra is büntetik – akkor előttem felrémlik az egyik nagy rendszerváltoztató, ma ellenzékben lévő párt képe, amelyik mindent elkötetett annak érdekében, hogy Eörsinek most igaza lehessen.

A szóban forgó párt nagy érdemeket szerzett abban, hogy az a bizonyos „nemzeti jellem” változatlan maradhatott. S annak a pártnak Eörsi is tagja

volt, méghozzá nem is afféle háttérbe szorított közkatona, hanem egyik szellemi vezetője, ideológusa. Nem állítjuk, hogy Eörsi ötlete volt a „20 rongyos kárpótlás”, de az SZDSZ állományából szürkült elő, tehát Eörsinek emlékeznie kell rá. Annak lényege az lett volna, hogy mindenki kap húszezer forintot, a hőhérok és áldozataik, a szenvedések okozói és elszenvedői egyaránt, s ezzel a kommunizmus bűnei eltöröltetnek.

Mitől változott volna „nemzeti jellemünk”, ha a nagy rendszerváltó, igazságosztó szerepre vágyó párt azonos mércével méri az üldözöket és az üldözötteket? Segítette-e a lakosság tisztánlátását az, hogy az önmagát antikommunistának hirdető párt hisztérikusan sikoltozott az igazságtétel ellen, bosszorkányüldözést emlegetett, ha elkeseredett és évtizedeken át megalázott emberek a legcélgéresebb bűnözők – nem megbüntetését, csak – megnevezését követelték. Az SZDSZ éppen úgy védte, pátyolgatta a kommunista gazembereket, ahogy jól nevelt gyermek a szüleit szokta. Eörsinek nem kell messzire mennie bizonyító erejű példákért. Elég, ha körülnéz családja háza táján. Szellemi és vérségi rokona, Eörsi Mátyás közvetlen környezetében rábukkanhatott volna Bauer Miklós textiltechnikusra, aki ruhaipari szakképzettségét más területeken hasznosította. Bár nagyon messzire nem távolodott el eredeti hivatásától, csak éppen ÁVH-s kihallgatóként nem fehérneműt mángorolt. Viszont egy-egy szakmai megvillanása után a keze alól kikerülő anyag olyan lett, mint a rongy. Ez a Bauer Miklós évekig a legnagyobb harmóniában dolgozott együtt Eörsi Mátyással, s érdekes módon nem a lerobbanó magyar textilipar felvirágoztatásán ügyködtek. Jogi tanácsokat adtak, hiszen náluknál jobban ki ismerhetné a jogállamiság lényegét. Eörsi István megkérdézhette volna Bauer

mestert, hogy az ő nyugdíjának kiszámításánál mi-féle szolgálati éveket vettek figyelembe? S megkérdézhette volna Mátyás unokaöccsét is, nem félt-e „nemzeti jellemünket”, amikor az öreg „körmössel” kvaterkázik? Hatalmon maradtak a kommunisták? – hála Eörsi barátainak, ez nagyrészt így igaz. Ma a legtöbb ember tőlük kap munkát, napi szellemi táplálékot, ott vannak a törvényhozásban, s még azt is ők akarják megmondani, hogy mi ellen ágálhat egy rendes antikommunista. Nyugdíjat is ők adtak. Ők kezelték a tb-vagyont. Hülyék lettek volna honorálni a forradalomban való részvételt. S Eörsi csak saját nyugdíja megállapításakor döbbsen rá, hogy a forradalom eltiprított jutalmazza, a forradalmárokat meg büntetik? Sajátos eleslítás, hiszen az ő pártja akadályozta meg, hogy ez ne így legyen.

Ennek ellenére Eörsi István nyugdíja nem lehet oly rettenetesen nyomorúságos. Távol álljon tőlünk, hogy Eörsi zsebében turkáljunk, de a jelek szerint nem ismeri a sokakkal együtt rá is vonatkozó előírásokat és rendelkezéseket, s nem vennék a lelkünk-re, ha a jeles író hiányos információi miatt éhezni kényszerülne. A mai állapotok szerint gyakorlatilag mindenki, akinek '56-os emlékérmé van, 60 ezer forint nyugdíjat kap. (Ez sem igazán sok, de közel duplája az átlagos nyugdíjnak.) Az emlékérmét körülbelül 22 ezren kapták meg – sokan érdemtelenül, sokan rászolgáltak, de lemaradtak a kitüntetési listáról –, Eörsi kétségkívül kiérdemelte az ordót. S ez az érzéketlen, arrogáns kormány nem csak az '56-osok nyugdíját emelte meg, sőt emeli tovább. A 2000. december 26-án hozott 267/2000. számú kormányrendelet az egyes, tartós időtartamú szabadságelvonást elszenvedettek részére járó juttatásról rendelkezik. A rendelet értelmében erre a juttatásra jogosult mindenki, aki a nyugdíjkorhatárt betöltötte, illetve rokkant, 1945–63 között törvénysértő ítéletek szenvedő alanya volt, semmisségi határozata van, a szovjet hatóságok által lett politikai okból elítélve, ítélet nélkül volt elhurcolva, itthon zárt, táborneri körülmények között rendőrhatalom általi őrizetben fogva tartott (internált) volt, és szabadságvesztésének, korlátozásának időtartama elérte, meghaladta a három évet. Ne számíton semmire az, akit háborús, népelelkes bűnökért ítélték el, internáltak, köztörvényes bűnöző volt, az államvédelmi szervek hivatásos állományába tartozott, karhatalmista volt, az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében önként vett vagy nem vett részt, de kitüntetést kapott érte, a párt belső harcai során

szenvedett jogsérelmet. A juttatás mértéke havi 20–50 ezer forint között alakul. Aki három-öt évig szenvedett szabadságvesztést, korlátozást, 20 ezer forintot kap, öt-tíz év között 30 ezret, 10 év fölött 40 ezret, akit halálra ítélték, de kegyelmet kapott, az 50 ezer forintot számíthat.

Az ékes jogi nyelvet a közérthetőbb gyakorlatra lefordítva könnyen kiszámítható, hogy Eörsi István 80 ezer forintnyi nyugellátásra jogosult, ami még mindig nem túl sok, de nyomorogni nem kell belőle. Persze Eörsi is jelezte, hogy nemcsak a saját helyzete háborítja fel, hanem elsősorban bajtársai nehéz sorsa, akik sokkal kevésbé tudták érvényesíteni érdekeiket, mint ő. Nos, a fenti rendelet nemcsak nekik, hanem a kemény diktatúra sok más áldozatának is segítséget nyújt, cáfolva azt a felvetést, hogy a kommunizmussal szembeni ellenállást ma is büntetik. A kormány szándéka nemes és tiszteleltre méltó, ám mielőtt belevesznének a kabinet dicsőítésébe, meg kell jegyeznünk, hogy a rendeletnek vannak kevésbé szerencsés kitételei is. A kedvezményezettek köréből kimaradtak a kitelepítettek (nem az alliteráció végett), holott ők is zárt tábori körülmények között végeztek kényszermunkát. Javaikat elkobozták, szabadulásuk után csak a priusuk volt egyetlen vagyonuk. Nem lehet fenntartások nélkül üdvözölni a hároméves letöltött szabadságvesztés, szabadságelvonás megszorítását sem. Elesnek a juttatástól olyanok, akik nagyobb ítéletet kaptak, de beleestek egy amnesztiába, akik a forradalom alatt politikai fogolyként szabadultak, de a megtorlás idején a zsúfoltság miatt már nem kellett visszamenniük a börtönbe. Bántja ez a hároméves korlátozás a „kisidősköket”, akik „megúszták” kisebb ítélettel, de a kérelhetetlen szocialista igazságszolgáltatás még évtizedekig rajtuk tartotta a szemét, magyarán az egész életük tönkrement. Nem szólván azokról, akik megszöktek Recskről, ők most bánkodhatnak, hogy nem volt türelmük kivárni a tábor felszámolását.

Minden fenntartásunk ellenére ez a rendelet gyengíti a kommunisták még mindig érzékelhető hatalmát, jelzi, hogy az ellenállók, forradalmárok, szabadságharcosok megbecsülése nem csak szónoklatokban, protokolláris rendezvényekben, korszorúztatásokban merül ki. Hogy mégis több mint egy évtizedet kellett várni erre a rendszerváltó gesztusra, az jórészt az SZDSZ-nek, Eörsi István pártjának felelőssége. Majd ha az egész SZDSZ nyugállományba vonul, talán egyenként és testületileg is ráébrednek erre.